

TIETO EI VAIKUTA ITSESTÄÄN

Tietoa syntyy ympärillämme enemmän kuin koskaan. Organisaatiot keräävät dataa, viranomaiset tuottavat asiakirjoja, tilastoja ja rekisteritietoa, tutkijat julkaisevat uusia tutkimuksia ja ihmiset jättävät digitaalisen jalanjälkensä lähes kaikessa toiminnassaan. Samaan aikaan tekoäly tekee tiedon etsimisestä, yhdistelemisestä ja tuottamisesta entistä nopeampaa. Tiedon rooli nousi vahvasti esille myös 9.9.2026, kun joukko organisaatioita (mm. Kansallisarkisto, Kuntaliitto, Kela, THL ja Tilastokeskus) julkistivat yhteisen kannanoton, jonka mukaan seuraava tuottavuusloikka tehdään tiedolla.

Voisi siis ajatella, että elämme tiedon kultakautta. Mutta tiedon määrän kasvu ei vielä tarkoita tiedon vaikuttavuuden kasvua. Päinvastoin. Mitä enemmän tietoa on saatavilla, sitä tärkeämmäksi nousee kysymys siitä, mikä tieto on merkityksellistä, missä tilanteessa sitä tarvitaan ja mitä sen perusteella pitäisi tehdä.

Vaikuttava tieto tarvitsee ympärilleen kontekstin. Sen alkuperän, tarkoituksen ja tulkintakehyksen pitää olla ymmärrettävissä. Tiedon pitää olla löydettävissä silloin, kun sitä tarvitaan, ja sen pitää vastata käyttäjänsä tarpeeseen. Vasta silloin tieto voi siirtyä osaksi ymmärrystä ja päätöksentekoa. Tämän jälkeenkin on vielä yksi ratkaiseva askel: tiedon pitää näkyä toimintana ja lopulta vaikutuksena.

Olemme nähneet tietojohdamisen ja päätöksentekoteorioihin liittyvässä tutkimuskirjallisuudessa erilaisia tiedon arvoketjuja siitä, kuinka data muodostuu ymmärrykseksi ja miten se vaikuttaa päätöksentekoon. Tämä ketju voi katketa missä tahansa kohdassa. Hyväkin data jää hyödyntämättä, jos sitä ei löydetä. Löydetty tieto voi jäädä merkityksettömäksi, jos sen konteksti puuttuu. Oikeakin tieto voi johtaa huonoihin ratkaisuihin, jos sitä tulkitaan väärin tai jos se halutaan tietoisesti ohittaa.

Siksi tiedon arvo ei ole absoluuttinen ominaisuus. Arvo syntyy suhteessa siihen, mitä tiedolla halutaan ymmärtää ja saada aikaan tai halutaanko se ylipäätään ottaa huomioon.

Tämä näkyy myös tämän lehden artikkeleissa monin eri tavoin. Tiedon vaikuttavuutta tarkastellaan esimerkiksi kansalaisen arjen, verkko-palvelujen, päätöksenteon, hallinnollisten aineistojen, hyvinvoinnin, terveyden ja julkisten hankintojen näkökulmista. Yhteinen nimittäjä on kuitenkin sama: tieto saa merkityksensä vasta käytössä.

Tämä on erityisen tärkeä havainto juuri nyt, kun tekoäly muuttaa käsitystämme tiedon tuottamisesta ja hyödyntämisestä. Tekoäly voi käsitellä valtavia tietomääriä, etsiä yhteyksiä ja tuottaa vastauksia sekunneissa. Mutta se ei tee organisaation tiedosta automaattisesti laadukasta,

Kuva: Veikko Somerpuro

OUTI ÖRN

Tietojohdaminen ry:n puheenjohtaja sekä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen talous- ja hallintojohtaja. Tekee vapaa-ajalla väitöskirjaa liittyen tiedon käyttöön lainvalmistelussa.

ymmärrettävää tai vaikuttavaa. Jos tieto ei ole löydettävissä, yhteentoimivaa, riittävästi kuvattua ja turvallisesti hyödynnettävissä, ei tekoälykään voi rakentaa sen päälle kestävästi vaikuttavuutta. Kuten tämän numeron yhdessä näkökulmassa todetaan: jos tieto ei skaalaudu, ei skaalaudu tekoälykään.

Ehkä juuri tästä syystä tekoälyaika tarvitsee enemmän tietoasiantuntijuutta!

Tietoasiantuntija ei ole vain tiedon säilyttäjä, etsijä tai välittäjä. Yhä useammin hän on tiedon käytön mahdollistaja – ihminen, joka auttaa rakentamaan siltoja tiedon, ihmisten, teknologian ja päätöksenteon välille.

Vaikuttavuus ei synny siitä, että organisaatiolla on paljon tietoa. Se syntyy siitä, että oikea tieto löytää oikean käyttäjän, oikeassa muodossa ja oikeaan aikaan – ja että sen varassa voidaan tehdä parempia päätöksiä. ■